

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. desember 2007 truffet vedtak i

Sak nr: 100/07 (arkivnr: 200700827-31)

Saken gjelder: Klage fra advokat A på førstelagmann B ved X lagmannsrett

Utvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Jon Høyland
Halvor Kjølstad
Trine Buttingsrud Mathiesen
Wenche Frogn Sellæg

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.

Vedtak: Førstelagmann B gis kritikk for å ha optrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Ved brev av 5. oktober 2007 har advokat A inngitt klage på førstelagmann B ved X lagmannsrett. Ved brev av 28. september har C sluttet seg til klagen. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt førstelagmann B, som ved brev av 24. oktober 2007 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra sorenskriver D, konstituert lagmann E og advokat F. Klagen er supplert ved brev av 22. oktober 2007 fra advokat A. Konstituert lagmann E supplerte sin tidligere uttalelse i brev av 6. november 2007.

Saksfremstilling:

X lagmannsrett gjennomførte den 25. og 26. september 2007 ankeforhandlinger i sak om heving av kjøp av et "mobile home" i USA.

Prosessfullmektig for den ankende part var advokat F. Ankemotparten var C og G. Prosessfullmektig for ankemotparten var advokat A.

Retten ble administrert av førstelagmann B. Retten bestod for øvrig av sorenskriver D og konstituert lagmann E.

Klager – advokat A – har i hovedsak vist til følgende:

1. B tok kontakt med advokat A dagen før hovedforhandling. Han mente at det var helt unødvendig å sette av tre dager til forhandlingene. Han spurte om partene hadde vært i kontakt med tanke på forlik. Videre uttalte han at hans parts subsidiære anførsler hadde "lite for seg".
2. Etter at retten var satt, første dag, uttalte førstelagmann B at tingrettsdommen og anken var lest. Han ga videre uttrykk for at ankende part "hadde levert en meget god anke". Det ble uttalt at retten var innstilt på forlenget rettsdag på dag 2.
3. Under innledningsforedraget ble advokat A avbrutt en rekke ganger av førstelagmannen. Han oppfattet at førstelagmannen viste irritasjon over innholdet og måten det ble presentert på. Blant annet uttalte B at det var tilstrekkelig med dokumentasjon. Fra klagers side ble det innvendt mot dette at videre dokumentasjon fremsto som nødvendig. Han oppfattet det slik at han om nødvendig kunne dokumentere under prosedyren.
4. Under den ankende parts forklaring, stilte A kritiske spørsmål som følge av at partens forklaring fremsto som mer uklar og forbeholden i lagmannsretten enn i tingretten. Rettens formann grep da inn og ga uttrykk for at den ankende part måtte forstås slik og slik. "Han mener nok at....." osv. Rettens formann bidro etter klager og hans klienters syn, til en forståelse av partsforklaringen som støttet den ankende part. Førstelagmann B's adferd fremsto som klart partisk.
5. Under parts- og vitneavhøret stilte administrator spørsmål som innebar at han ikke kunne ha fulgt særlig godt med i hva som ble uttalt i forklaringene.
6. Administrator kritiserte ham for å gjenta ting som allerede var sagt. Ut fra B's oppførsel, fikk både han og ankemotpartene et bestemt inntrykk av at det var behov for gjentakelser.

7. Under prosedyren ville han dokumentere et dokument han ikke ble tillatt å dokumentere i innledningsforedraget. Administrator grep da inn og stilte spørsmål om hvorfor ikke dette var dokumentert tidligere. I hvert fall én av dommerkollegene grep da inn og bekreftet at administrator hadde stanset ham under innledningsforedraget. Klager oppfattet at administrator var tydelig irritert.

Administrator ga samtidig uttrykk for at retten hadde begrenset tid til behandlingen. Han uttalte at rettens forhandlinger ikke kunne gå utover ”normal tid”. En dommerkollega grep da inn og refererte hva rettens formann hadde sagt innledningsvis under dag én. Administrator ble da tydelig irritert og bestemte at retten skulle ta pause. Etter pausen forklarte førstelagmann B at han var av den oppfatning at tidsrammen til klokken 1530 måtte holdes, men at hans kolleger var av en annen oppfatning. Han fikk så fortsette sin prosedyre.

8. Klager følte at mye av hans prosedyreinnlegg ble forstyrret og ødelagt som følge av administrators atferd.

9. Både klager og ankemotpartene oppfattet gjennom hele rettsforhandlingene at rettens formann hadde en demonstrativ holdning til det som ble fremført fra deres side. Han ”himlet med øynene”, delvis stønnet, osv. Det ble oppfattet at han var forutinntatt, arrogant, lite høflig, irritert og nedlatende.

10. Særlig den ene av de øvrige to dommerne reagerte ved å gripe inn overfor førstelagmann B ved minst to anledninger.

C har i brev av 28. september 2007 anført blant annet at det virket som om førstelagmann B hadde bestemt seg for utfallet av saken allerede før rettsforhandlingene. Deres prosessfullmektig ble stadig avbrutt, og førstelagmannen ga føringer for hvordan den ankende part skulle forstås i retten til hans fordel, ”det var vel slik du mente det?”. Førstelagmannen himlet med øynene, så stadig på klokken, sukket og stirret oppgitt i luften. Det var en ubehagelig følelse.

Innklagede – førstelagmann B – har i hovedsak vist til følgende:

Innledning

X lagmannsrett har for lengst innført aktiv saksstyring. Den ankende parts prosessfullmektig tilpasset seg dette, mens advokat A nærmest demonstrativt holdt på i det gamle spor.

Hovedanførselen fra advokat A er at flere aspekter ved hans prosessledelse er i strid med utkast til etiske retningslinjer § 17. Det vises til sak 67/07 for Tilsynsutvalget, og henvisningen til ”den moderne dommerrolle”. Han er ikke kjent med hva som ligger i den moderne dommerrollen, og forholder seg derfor til den tradisjonelle dommerrollen som har utviklet seg siden midten av 1990-tallet og som er nedfelt i ny tvistelov.

Klagen er i hovedsak et angrep på hans prosessledelse, og faller derfor utenfor kompetansen til Tilsynsutvalget.

Henvendelsen til advokat A

Både han og de to øvrige dommerne i saken var enige om at han som rettens administrator skulle ta kontakt med advokat A for å forsøke å få i stand et forlik. De var videre enige om å gi beskjed om at saken måtte gjennomføres på to dager. Videre var de enige om at den subsidiære anførselen om ugyldighet hadde lite for seg. I telefonsamtalen tok han opp det de som dommere var enige om. Han bestrider at han skal ha sagt at ”de subsidiære anførsler hadde lite for seg”. Det er riktig at dommerne mente at den subsidiære anførselen om ugyldighet hadde lite for seg, men ikke at den atter subsidiære anførselen hadde lite for seg.

Hans konklusjon var at advokat A var inneforstått med at ankesaken skulle gå over to dager. Under innledningsforedraget innrettet A seg imidlertid ikke i forhold til dette. Han opptrådte som om det ikke forelå en tingrettsdom, og som om den ankende part ikke hadde holdt innledningsforedrag.

Åpningen av ankeforhandlingen

Under åpningen sa han ikke at de kunne holde på litt ut over 1530 annen dag. Det ble sagt på et senere tidspunkt. Formålet med å si at advokat F hadde levert en god anke, var å få ham til å konsentrere seg om det partene var uenige i. Å utlegge dette som at han dermed sa at de ankende parter hadde en god sak, er urimelig.

Innledningsforedragene

Advokat F tilpasset sitt innledningsforedrag til hans prosessledelse. På et punkt grep han også inn overfor advokat F. Han husker ikke hvor mange ganger han avbrøt advokat A. Det eneste han kan si, er at avbrytelsene var nødvendig for at han skulle få gjennomført prosessledelsen. At han ble oppfattet som irritert, kan han ikke kommentere utover at han nok heller var utålmodig og bestemt, og at advokat A var misfornøyd med at han ikke fikk holde på uforstyrret. Han viser til tvisteloven § 9-13 (2).

Det er riktig at han anså at det var dokumentert tilstrekkelig da de sentrale dokumenter var dokumentert. Advokat A oppførte seg da korrekt ved å protestere. Det endte med at de ble enige om at han kunne dokumentere under prosedyren.

Parts- og vitneforklaringene

Det var i forbindelse med parts- og vitneforklaringene at han sa at rettsforhandlingene kunne gå utover vanlig tid på dag to. Parts- og vitneforklaringene gikk imidlertid raskere, og da så ikke han noen grunn til å fortsette lenger enn til 1530. Det kom ingen protester mot dette fra advokat A på dette tidspunktet.

Han oppfattet ikke at den ankende parts forklaring var uklar og diffus på et avgjørende punkt. Han opplevde at advokat A ikke var fornøyd med hva H forklarte. Advokat A opptrådte deretter i strid med gjeldende prosessordning når han selv ga ”vitneforklaring” om hva H hadde forklart i tingretten. På dette tidspunktet ristet han oppgitt på hodet for å se om advokat F ville reagere. Det er ikke riktig at han grep inn for å hjelpe H.

På et annet tidspunkt grep advokat A inn i utspørringen til administrator. Da kan han ha ristet på hodet, men han valgte ikke å påtale det.

Prosedyren

Det er det reneste tøy at han skal ha stilt spørsmål som viser at han ikke kunne ha fulgt særlig godt med i hva som tidligere var uttalt. Retten må stille spørsmål til partenes prosessfullmektiger når argumentasjonen bør utdypes. Dette er heller for å hjelpe partene, enn et tegn på at han var forutinntatt eller partisk.

Det er riktig at han, under prosedyren til advokat A, påpekte at de skulle være ferdige til 1530 og at meddommer E i åpen rett støttet advokat A. Han besluttet da å ta en pause. Det viste seg at han var i mindretall. Begrunnelsen var ikke at partene var blitt lovet å fortsette etter kl 1530, men at det ville komme en klage dersom ikke advokat A fikk fortsette.

Avslutning

Advokat A har levert en klage som i stor grad er basert på postulater som at han kikket på klokka m.v. Det er riktig at han kikket på klokka. Under prosedyren gjorde han dette for å se at den tilmålte tid ble fordelt likt. Det bestrides imidlertid at han stadig så på klokka for å demonstrere.

Han oppdaget at C stirret intenst, nesten truende, på ham. Det var forstyrrende og han følte at det var for å påvirke ham. Han kan da ha blitt oppfattet som stirrende tilbake.

Tilsynsutvalget for dommere har i en annen sak uttalt at det påligger rettens formann å sørge for at det blir en god atmosfære i rettssalen. Det er han i utgangspunktet enig i. Men spørsmålet som oppstår er hva rettens formann skal gjøre når prosessfullmektigen ikke vil rette seg etter de anvisninger som er gitt. Da går ansvaret for den gode atmosfære over på prosessfullmektigen. Han plikter å følge de anvisninger som gis, eller protestere og be om protokollat som kan brukes som anke over saksbehandlingen. Hvis det ikke er slik, vil det ikke være mulig å oppfylle de plikter den nye tvistelov uttrykkelig pålegger dommere, jf særlig § 9-13 (2).

Fagdommer – sorenskriver D – har uttalt følgende:

”1 Dagen før hovedforhandlingen ga B uttrykk for at saken burde kunne gjennomføres på 2 dager. Jeg var imidlertid ukjent med at han samme dag hadde en telefonsamtale med A.

2 Jeg kan bekrefte fremstillingen. Prosessfullmektigene og dommerne var enige om å gjennomføre hovedforhandlingen på 2 dager med mulighet for å la dag 2 gå noe ut over normal arbeidstid.

3 Jeg kan slutte meg til fremstillingen, med unntak av det siste avsnittet som jeg ikke husker noe om.

Samtidig med at B avskar en del dokumentasjon i innledningsforedraget, ga han uttrykk for at A kunne fortsette dokumentasjonen under prosedyren om han fant det nødvendig.

4 Jeg husker ikke situasjonen som er beskrevet, men husker at ankende parts troverdighet sto sentralt i spørsmålsstillingen.

5 Jeg kan ikke huske at jeg under parts- og vitneavhør undret meg over B's spørsmålsstilling. Det jeg imidlertid husker, er at B flere ganger avbrøt Tom

G under hans partsforklaring. B ga uttrykk for at G bare skulle fortelle retten det som faktisk hadde skjedd og ikke prosedere.

6 Jeg kan bekrefte dette.

7 Jeg kan i det vesentlige slutte meg til fremstillingen.

Noe ut i andre dag ble det opplyst at forhandlingene burde være avsluttet kl. 1530. Da tiden nærmet seg og A tydeligvis ikke ville bli ferdig, brøt B inn, hvorpå dommer E minnet om hva som var avtalt dagen før. B var tydelig irritert og sa bl.a. at det var opp til prosessfullmektigene å disponere tiden. Retten tok deretter pause. Etter pausen gjentok B det som tidligere var sagt om å disponere tiden, samtidig som han gjorde oppmerksom på at meddommerne ønsket å høre A ferdig. A fortsatte da prosedyren fram til kl. 1605, kun avbrutt med ett spørsmål fra undertegnede.

Fra min plass til venstre for B og med ansiktet vendt mot A, oppfattet jeg ikke at B satte seg demonstrativt ned i stolen og at han ikke syntes å være interessert i resten av prosedyren.

8 Før retten tok pause under A's prosedyre som nevnt ovenfor, hadde han vanskeligheter med å fortsette prosedyren. Han bladde i sine dokumenter og var tydelig i villrede om hvorledes han skulle kunne kutte ned prosedyren. Han mistet etter min mening tråden. Etter pausen virket det imidlertid som at han fikk sagt det han ønsket å si.

9 Jeg satt som sagt slik til at jeg ikke registrerte om B hadde den demonstrative holdningen som er beskrevet.

10 Jeg kan forstå at A og hans parter opplevde det som at dommerne var uenig om fremdrift og behandling.

Det var tydelig at B var irritert disse to dagene, og at irritasjonen i det vesentlige rettet seg mot advokat A og hans parter. B's væremåte og engasjement som administrator gjorde nok at de tilstedeværende kunne oppleve ham som arrogant og partisk."

Fagdommer – konstituert lagmann E – har uttalt følgende:

"1 Jeg var kjent med at administrator ringte A dagen før hovedforhandlingen for å snakke om tidsbruk, forliksmuligheter og eventuelt også for å gi visse signaler vedrørende realiteten i saken (fordi anken virket overbevisende). Jeg husker ikke hva som ble sagt om innholdet i samtalen, utover at A var uenig i administrators synspunkter.

2 Jeg bekrefter den fremstillingen A har gitt her. Jeg oppfattet det slik at to dagers ankeforhandling (i stedet for tre) med en noe utvidet dag 2 ble akseptert av alle de tilstedeværende.

3 Det er riktig at administrator avbrøt A en rekke ganger under innledningsforedraget. Han avskar også noe dokumentasjon. Jeg forsto det slik at A skulle få komme tilbake med dokumentasjon under prosedyren dersom han fant det nødvendig. Da A ville gjennomgå de rettslige anførselene, mener jeg administrator ga uttrykk for at en henvisning til tingrettens dom var tilstrekkelig.

Jeg oppfattet at administrator var svært opptatt av å få avviklet saken på to dager. Han viste til den nye tvisteloven og til at det var tale om ankebehandling, ikke en ny behandling av saken. Strukturen på A's innledningsforedrag kunne vært bedre og tidsbruken mindre, men jeg oppfattet ikke at A's innledningsforedrag avvok fra det man ofte møter i ankeforhandling for lagmannsretten. Forhandlingene første dag ble avsluttet kl. 15.30.

4, 5 og 6. Jeg kan ikke huske den konkrete episoden A trekker fram fra avhøret av ankende part, men mener at ankende parts troverdighet under partsavhørene var et tema som i det vesentlige ble avskåret av administrator. Ellers ble særlig den ene ankemotparten avbrutt flere ganger under eksaminasjonen med beskjed om å holde seg til det som faktisk hadde skjedd, og ikke prosedere. Administrator tok også fatt i gjentakelser fra A's og ankemotpartens side.

7 Da A ble irettesatt av administrator under prosedyren for at han under innledningsforedraget ikke hadde dokumentert et "viktig" dokument som inneholdt noe helt nytt, tok jeg ordet og minnet om at A hadde forsøkt å dokumentere dette under innledningsforedraget, men ble avskåret. A fikk da anledning til å lese fra det aktuelle dokumentet.

Dag 2 ga administrator uttrykk for at forhandlingene skulle være avsluttet kl. 15.30. Så vidt jeg husker, ble dette sagt en stund før lunsj. Administrator avbrøt A flere ganger under hans prosedyre, som ble innledet en god stund etter lunsj, og gjorde oppmerksom på at det var begrenset tid. Da han gjentok at vi skulle være ferdige til kl 15.30, oppfattet jeg det slik at A ikke tidligere hadde fått med seg dette, eller i alle fall fant det urimelig ut fra det som var avtalt dagen før. Han var uforstående til at han ikke skulle få fullføre sin prosedyre, som ville innebære at han måtte holde på utover kl. 15.30. Jeg tok ordet og minnet om det som var avtalt dagen før. Administrator ble irritert over dette. Retten tok pause og kom inn igjen med en beskjed fra administrator omtrent av det innhold som A har referert. A prosederte så fram til kl. 16.05.

8 Jeg har forståelse for at A på bakgrunn av det ovennevnte følte at mye av hans prosedyre ble forstyrret og ødelagt.

9 Jeg satt ikke slik til at jeg kunne oppfatte administrators kroppsspråk og mimikk slik man kunne nede fra salen. Jeg kan derfor verken bekrefte eller avkrefte det A har anført om dette. At administrator under deler av forhandlingene var utålmodig eller irritert, var imidlertid lett å registrere. Jeg har forståelse for at både A og ankemotpartene til tider kan ha følt stemningen i rettssalen som en belastning, særlig under A's prosedyre dag 2.

10 Det er på det rene at jeg "grep inn" to ganger under ankeforhandlingen for å minne om hva som tidligere var avtalt. Jeg kan forstå at dette ble oppfattet slik at dommerne var noe uenige om krav til fremdrift og behandling. "

Prosessfullmektig– advokat F – har uttalt følgende:

"Dom i den aktuelle saken ble avsagt 29. f.m. Tingrettens dom ble stadfestet av lagmannsretten, som også påla H, som jeg representerte, å erstatte motpartene sakens omkostninger for lagmannsretten, som hadde delt seg i et flertall og et mindretall både med hensyn til det spørsmål saken gjaldt og omkostningsspørsmålet for tingretten og lagmannsretten. Mindretallet, førstelagmann B, stemte for å frifinne H og for å tilkjenne ham erstatning for påløpte saksomkostninger så vel for tingretten som for lagmannsretten. H har for øvrig instruert meg om å anke lagmannsrettens dom til Høyesterett.

Innledningsvis under ankeforhandlingen nevnte førstelagmann B, som rettens administrator, at han mente saken kunne egne seg for å bli gjennomført, i alle fall langt på vei, etter den

ordningen som følger av den nye tvisteloven. Selv om han i denne sammenheng uttalte at det var ”levert en meget god anke”, oppfattet jeg ikke denne bemerkningen annerledes enn at lagmannsretten ved dette og anketilsvaret hadde hatt mulighet for å sette seg godt inn i de spørsmål saken reiste.

Jeg oppfattet førstelagmann B's spørsmål under advokat A's innledningsforedrag til å bli stilt med sikte på å ivareta sakens framdrift på en hensiktsmessig måte. Jeg oppfattet spørsmålene verken som utidige eller egentlig som forstyrrende (av nevneverdig grad).

Det er riktig at førstelagmann B ga uttrykk overfor advokat A at det var unødvendig med gjentakelser og at det under prosedyren oppsto meningsutveksling dem i mellom om dokumentasjon av sakens skriftlige bevisstilbud. Det er også riktig at det ble reist spørsmål fra førstelagmann B om tidsforbruket. Det er mulig advokat A oppfattet dette som forstyrrende og/eller ødeleggende for hans opplegg for sin prosedyre, uten at jeg merket noe til dette.

Subjektive forhold vil ofte være avgjørende for en samlet vurdering av et hendelsesforløp. Jeg betviler ikke at advokat A opplevde deler av ankeforhandlingen på den måten han har beskrevet, uten at jeg merket meg forhold som han har nevnt om at førstelagmann B skulle ha for eksempel ”himlet med øynene...” etc. Førstelagmann B kan, som (nesten) alle andre, uttrykke seg på en måte som i gitte situasjoner kan virke krasse - og dermed misforstås. Dette har jeg selv opplevd, likevel uten at det forstyrret og/eller ble opplevd av meg på samme måte som det advokat A har beskrevet for sitt vedkommende.

Selv om advokat A er en erfaren advokat med mangeårig praksis fra å prosedere saker for domstolene, registrerte jeg at han under ankeforhandlingen reagerte på måten lagmannsretten ble administrert på. Som prosessfullmektig er det selvsagt ubehagelig å bli avbrutt på slik måte at det opplegget en har for å presentere saken på, så vel i innledningsforedraget som i prosedyreinnlegget, ikke lar seg følge fullt ut. Som prosessfullmektig har en i så måte også et ansvar overfor sine klienter. Jeg registrerte under hovedforhandlingen at også advokat A's klienter reagerte på linje med ham. Det ideelle er selvfølgelig at en ankeforhandling blir gjennomført uten at administrasjonen av den gir grunnlag for slike reaksjoner, uten at det av dette kan sluttes at slike reaksjoner innebærer at administrasjonen ikke har skjedd i overensstemmelse med det som faller inn under begrepet god dommerskikk.”

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Tilsynsutvalget vil innledningsvis bemerke at utvalget ikke har myndighet til å vurdere forhold som kan overprøves i medhold av rettspleielovgivningen, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd. Utvalget legger til grunn at klager er kjent med utvalgets begrensninger i forhold til dette, og at klagen ikke omfatter forhold ved førstelagmann B's prosessledelse som kan gjøres til gjenstand for kjæremål eller anke.

Det fremgår av lovforarbeidene jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

Det følger av dette at klagerens anførsler om at førstelagmann B blant annet var forutinntatt, arrogant, lite høflig, irritert og nedlatende, kan behandles av utvalget.

Utvalget vil innledningsvis bemerke at det er uheldig og beklagelig at advokat A, og ankemotparten i den aktuelle saken, opplevde førstelagmann B slik dette er beskrevet i klagen.

Dommeren skal administrere retten ”upartisk og på en måte som inngir alminnelig tillit og respekt”, jf. domstoloven § 55 annet ledd, og han har ansvar for at forhandlingene ”foregår med orden og verdighet”, jf. domstoloven § 133 første ledd. Dette innebærer at dommeren skal behandle de tilstedeværende i rettssalen på en slik måte at de føler seg ivaretatt og respektert under forhandlingene. Dommeren må videre balansere sin oppmerksomhet overfor partene på en slik måte at det ikke kan oppstå tvil om rettens upartiskhet. Det vises for så vidt til utkastet til etisk regelverk for dommere § 17. Formuleringene i utkastets § 17 synes å gjenspeile de krav til dommeratferd som allerede følger av domstoloven.

Dommeren har samtidig et ansvar for å styre forhandlingene, herunder å sørge for at forhandlingene gjennomføres med den nødvendige fremdrift. Dommeren har derfor både en rett og en plikt til å avbryte både advokater, parter og vitner hvis han mener at deres fremstilling er irrelevant i forhold til det saken gjelder. Unødvendige gjentakelser eller andre forhold, kan også gjøre det nødvendig å gripe inn. Det er heller ikke uvanlig at retten tar initiativ overfor partene med sikte på å begrense saken. Så lenge en slik prosessledelse gjennomføres med respekt for de tilstedeværende, vil ikke dette utgjøre et brudd på god dommerskikk.

På bakgrunn av klagen, og med støtte i uttalelsene fra de to øvrige fagdommerne i saken, legger Tilsynsutvalget til grunn at førstelagmann B opptrådte tydelig irritert under forhandlingene, og at irritasjonen først og fremst var rettet mot ankemotparten og deres prosessfullmektig, advokat A. Etter utvalgets vurdering, på bakgrunn av uttalelsene i saken, opptrådte verken ankemotpartene eller deres prosessfullmektig på en slik måte at dette ga førstelagmann B grunnlag for å opptre ensidig irritert overfor dem. Utvalget har i den sammenheng merket seg uttalelsen til konstituert lagmann E, som uttrykte at opptreden til advokat A ikke avvek fra det man ofte møter i en ankeforhandling. Når rettens formann opptrer på en slik måte, kan dette hos parten lett skape det inntrykk at de argumenter som fremføres, ikke vektlegges av retten på en tilstrekkelig objektiv måte.

Det gir også et dårlig inntrykk at administrator, etter først å ha begrenset dokumentasjonen fra advokat A, men med løfte om å tillate nødvendig dokumentasjon i forbindelse med prosedyren, deretter reagerte under prosedyren på at påberopte dokumenter ikke var dokumentert.

Dommeren har et ansvar for å begrense saken og, ikke minst i ankeinstansen, sørge for at saken konsentreres om det som er tvistepunkter i lagmannsretten. Tvisteloven, som trer i kraft 1. januar 2008, legger opp til at konsentrasjon og ”tilskjæring” av saken skal foregå under saksforberedelsen, og skal være avsluttet to uker før hoved/ankeforhandling. Tidsforbruk og omfang av saken skal drøftes med begge parter/prosessfullmektiger. Det er

derfor ikke i overensstemmelse med tvisteloven at rettens formann dagen før ankeforhandlingen henvender seg bare til den ene prosessfullmektigen med sikte på å begrense saken.

Tilsynsutvalget finner det også uheldig at administrator innledningsvis under ankeforhandlingen ga uttrykk for at det var ”levert en meget god anke”. Selv om dette, ifølge førstelagmann B, knyttet seg til at man var blitt enige om å gjennomføre saken i tråd med den ordning som følger av tvisteloven, vil en slik uttalelse ikke bli oppfattet slik av de ikke-profesjonelle aktørene. Ut fra klagen oppfattet heller ikke advokat A det slik.

Slik Tilsynsutvalget forstår det, ble det en enighet mellom retten og partene/ prosessfullmektigene innledningsvis under ankeforhandlingen om at saken skulle gjennomføres på to istedenfor tre dager, men at man var forberedt på en forlenget rettsdag dag to. Utvalget finner det uheldig at administrator, da han bestemte seg for at det ikke var nødvendig med forlenget rettsdag andre dag, ikke klargjorde om de øvrige tilstedeværende hadde den samme oppfatning. Det gir et meget dårlig inntrykk at et annet av rettens medlemmer må gripe inn og minne om den avtale som var gjort ved innledningen av forhandlingene.

Tilsynsutvalget finner etter en samlet vurdering at førstelagmann B i sin prosessledelse har opptrådt unødvendig krasst og ensidig, og ikke i tråd med normene for god dommerskikk, slik de er beskrevet foran.

Tilsynsutvalget har for øvrig merket seg at førstelagmann B har kritisert sin dommerkollega som har gitt uttalelse i saken, ved i et notat å skrive: ”Jeg har lest ditt innlegg til D.A. som jeg ikke tar nådig opp”. Tilsynsutvalget finner en slik uttalelse kritikkverdig i seg selv. Det er en selvfølge at meddommere og andre aktører i retten fritt skal kunne avgi uttalelser til Tilsynsutvalget.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Førstelagmann B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.